
HORVÁTH GYÖRGY*

**„KÜLFÖLDI ELŐDÖK, ISKOLÁK ÉS ZENEKAROK
1700-2020”**

Fülszöveg:

A „Külföldi elődök, iskolák és zenekarok 1700-2020” c. kötet három évszázad klarinét történetét és magyar művészeit mutatja be 11 generáción keresztül a hangszer keletkezésétől napjainkig. Megismerhetjük a német-osztrák-francia elődöket, külföldi örökségünket és hagyományainkat. A kutatás elénk tárja az udvari muzsikások környezetét, az egyházi és városi zenészek működését, cigány- és népzene-szek klarinét-tárogatós élettereit, a magyar zeneművészeti iskolák (Nemzeti Zenede, Zeneakadémia, Zeneművészeti Főiskolák-Egyetemek) klarinét-tanárait és tanítványait, kiket a hazai színházi és koncert zenekarokat ismertető fejezetekből ismerhetünk meg. A 18. századtól közölt különleges

sajtóvisszhangok egy elfeledett világba adnak bepillantást. A klasszikus zene művelőinek koncertjei mellett képet kapunk a katonazenészek 19. századi múltjáról, a 20. század könnyűzenészeinek új szaxofonos arculatáról. A gazdagon illusztrált gyűjtemény egyedi hangszeres zene- és művelődéstörténet, a magyarországi klarinétosok műfaj történeti bemutatása, úttörő munka, és kuriózum.

HASZNOS MULATSÁGOK

(1819-1840)

•**1819** Az isteni szolgálatokat többféle muzsika szerek' zengésével tartják: nevezetesen azok között: a' Bischkur, valamely Trombita forma muzsika szer; a furuglya, mellynek **Klarinet forma** készülete van, de réz rátsapók nélkül...¹

•**1825 A' Bétsi musika Conservatorium.** Így neveztetik azon jeles Intézet, melly a' hang mesterségnek megkedveltetésére, terjesztésére, és tökéletesítésére vagon felállítva. Az Intézet felséges helyben hagyás mellett nagy pártfogókra talált, kik a' czélt pénzbeli segedelmekkel is gyámolítják, és már is annyira vitték, hogy a' külső Országi Conservatoriumokkal méltán vetélkedhetik... Az Intézet különösen a' Francia háború után támadott, noha már Bétsnek előbb is híres Hangmesterei vóltak. Ezen idő alatt munkálkodásának hasznos vóltát bizonyítja az, hogy most, 1825 esztendőben, 175 ifjak, és leányok tanúlnak benne: Az Intézet kezdetétől fogva pedig 171 fiúk, és 120 leányok tanúlták az éneklést; 86 a' violint, 7 cellot, 5 flautát, 9 hoboét, **7 klarinetet**, 6 a' kürtöt, 5 fagotot: öszveséggel pedig mind fiú, mind leány 419 tanítatott ingyen ezen intézetben.²

•**1834 Jelentés a' Fáji Hangművészi Társaságról.** Múlt évi hava 4di 5dik 6dik 7dik napján tartatott Fájban muzsikai gyakorlat, melly úttal elő adattak e' feljegyzett Hangmű darabok: 7.) Egyvelegek (Potpourri) Oboára, Klarinétra, hegedűre, Bögőre és Guitárra szerzette *Zomb József* játszó Tag; 10.) Négyes (Qatuor) Oboára, Klarinétra, Hegedűre és Guitárra ismét *Zombtól*... 18.) Magyar Egyvelegek (Potpourri) Conczertes alakba előadva, mellyben tizenkét

¹ Hasznos Mulatságok 1819. 2. félév 39. sz. 308-309.

² Hasznos Mulatságok 1825. 1. félév 37. sz. 289-290., lásd még Hazai' s Külföldi Tudósítások 1834.02.16. alatt.

rendbeli lassu és sebes nemzeti darabok felváltva Hegedű Oboa Klarinet és Guitár fő játszások (principal) alatt adattak elő... T. **Requini Herfurth és Killer urak a' Flótán Oboán és Klarinétén** való ügyes, tiszta, 's kellemes fuvások által fényítették hangművészi lángelméjüket. – Közli Szathmárból U. M.³

•**1834 Fáji koncert** – Fáji utazásomról *Újfalussy Mihály* írása. Műsorból: 3. Nagy variatiók, egy Thema felett Zampa énekes játékból Fortepianóra, Flótára, Obojára, Klarinétre, két hegedűre, Bögőre és Gitarra *Zomb Józseftől*. 5. Fra Diavolo című operából *Aubértől* alkalmaztatta Fortepianóra, Flótára, Obojára,

Fáy István gróf borsodi kastélyának koncert helyszíne.⁴

Klarinétre, két hegedűre, Bögőre, és Gitarra *Zomb József* játszó Tag. 6. Nagy Fantázia ugyan azon Hangszerekre Zampa című opera melodiáji felett *Heroldtól* alkalmazá *Zomb* úr.⁵

•**1835.12.02.** Levéltöredék **Fáji utazásomról** *Ujfalussy Mihály*. Folyó esztendő' Szent András hava 3dikán kezdve 8káig tartatott Fajban ez idei hangverseny, hova, annak tiszteletre méltó elnöke mélt. *gróf Faji Fáy István* úr az uralkodó és jeles Máltai Rend vitéze, engem is meghívni kegyeskedett...

•**1836. Killer úr** (Eperjesről) a' klarinét lágy hangjaival, 's tanult ujjaival lelkesítő a' hangversenyt.⁶

•**1838.** Vasárnap, Őszutó 25kén a harmadik hangászati év 1dik előadása tartaték, szép közönség előtt, a' városi bálteremben. Előadott hangművek voltak: 3) **Crusell Bernard** hangversenye.⁷

³ Hasznos Multságok 1834.02.05. 11. sz. 82-83.

⁴ Fáy-kastély Képes Újság 1860.01.01. (Wikipédia) **Fáy István** (1809-1862) zeneszerző, műkedvelő zongoraművész kastélyában évente háromszor ún. „muzsika akadémiák”-at rendezett, a koncertsorozatok öt évig tartottak.

⁵ Hasznos Multságok 1834.10.11. 30. sz.

⁶ Hasznos Multságok 1836.01.16. 5. sz.

•**1840. Hangászati találmányok** (Stann-tól beküldve). Kedv és vonzódás a' hangászathoz már az emberrel születik. Örvendetes érzelmeknek kifejezése végett szívesen éneklünk 's füttyülünk is. Mint ez vad nemzeteknél még most is történik, úgy volt bizonyára az első embereknél is e' földön. Csak későbben megnemesítve emelték föl a' hangászat valódi művészfokra. Szózenéből támadott lassan a' műszeri, és a' hangászi eszközök közt kétségkívül, legelsőök voltak a' fuvószerék. Ezeknek fölhalálásukra első alkalmat adott a' szájjali fütty, levelek, szalma, 's nádszálak segítségével előhozott, hang, 's több e' féle... A' görögöknél e' fuvószer legjobban kedveltetett; már *Aristoteles* is beszél arról. – Használtatott azoknál, hitvallásos ünnepeknél, és harcban. Harántsíp (Querflöte) hét lyukkal 's billentyűvel némethonban találtatott föl. **Klarinétét** is egy német lelte föl, nevezetesen a' nürnbergi fuvolakészítő **Denner Kristóf** 1690ik évben. Búgósíp (fagót) 100 esztendővel előbb készült; Paduából *Avianus* mondatik fölhalálójának...⁸

•**1840** Végre közlöm Gömör vármegye muzsikai egyesületének azon végzését, mellyel épen most volt szerencsém kapni Gömör vármegye nagy érdemű hazafi lelkes első alispánjától, ezen rendeletét Gömörnek nem azért közlöm, hogy dicsvágy' csiklándoztatna, hanem azért, hogy tudassam tisztelt hazámfiaival azt, hogy Gömörben is elismerték állításom igazságát, hogy t. i. a' fúvó hangszerek nem magyar bandába valók, a' sipító klarinét, a bömbölő fagót, a' rezgő trombita, e' mind nem magyarnak való, egy magyar bandának lelke két három prím hegedű, három négy kontrás, legalább két brugó , hogy a' bassus erős legyen, és egy czimbalom, ilyen hangszerekkel bámulta a' világ Biharit; ime a' végzés:... Azonban a' fúvó hangszereknek illy rögtön 's egyszerre kiírtása nem vala lehetséges... keveset a' fúvó hangszerek közül még meg kellett tartani... Az egyesület határozata... a' négy fúvó hangszerekkel ellátott a' társaságnak tánczvigalomkori erősítő kiegészítésére használtassék.⁹

A könyv **megrendelhető** *Horváth György* klarinétművész-tanár-zenei író címén:
hgy.clarinet@gmail.com

⁷ Hasznos Multságok 1838.11.28. 2. félév 43. sz. 337.

⁸ Hasznos multságok 1840.01.18. 6. sz. 23. o. és Hazai 's Külföldi Tudósítások 1840.01.18. 6. sz. 23.

⁹ Hasznos multságok 1840.12.23. 51. sz. 202.